GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 235. Lunĭ, Marțĭ 22 Octomvre (3 Noemvre). 1885.

Brașovŭ, 21 Octomvre 1885.

După scirile, ce le avemŭ, pănă astăḍĭ trebue sĕ se fi întrunitŭ conferința puterilorŭ în Constantinopolŭ.

Din declărările, ce le-au făcutŭ ministrulŭ de esterne Kalnoky înaintea comisiunei pentru afacerile esterióre a delegațiunei ungare, ca rĕspunsŭ la interpelările d-lorŭ Desider Szilagyi, Max Falk, comite Albert Apponyi și Baussnern, se vede clarŭ și lămuritŭ, că cabinetele celorŭ trei împărății, după multă gândire s'au hotărîtŭ de a propune în conferință *restabilirea statului quo* în Rumelia orientală.

Conferența — ḍise comitele Kalnoky — se va ocupa numai cu cestiunea ostrumelică, în sensulŭ învitărei înaltei Pórte și puterile suntŭ pentru restabilirea stărei de mai nainte în sensulŭ tractatului dela Berlinŭ. Cabinetulŭ din Viena consideră acésta reîntórcere la tractatulŭ dela Berlinŭ, ca singura cale de a eși din încurcăturile actuale.

Unirea Bulgarilorŭ — adause ministrulŭ de esterne — n'ar fi în sine periculósă intereselorŭ nóstre, décă s'arŭ puté *isola*, cu alte cuvinte décă s'ar puté evita consecvențele, ce trebue sĕ le aibă cu privire la celelalte state balcanice. Temerea că, fiindŭ jignite interesele altorŭ state prin uniune, aceste arŭ pretinde compensațiunĭ și astfelŭ s'ar periclita întrégа operă a păcii din Berlinŭ și ordinea în Balcanĭ, a îndemnatŭ pe cele trei împĕrății a păși pe calea indicată. Ingrijirile și pretensiunile altorŭ state, ḍice ministrulŭ, arŭ fi și fundate până la unŭ gradŭ órecare, décă s'ar forma în peninsulă unŭ statŭ mare, independentŭ, prin care vecinii s'arŭ simțĭ amenințațĭ. Dér pretensiunilorŭ acestora nu s'ar puté face destulŭ, fără ca sĕ se *atace și posesiunea turcéscă*. Acésta eventualitate ar aduce caosulŭ în cestiunea orientală, de aceea. asigură ministrulŭ, suntemŭ pentru reîntórcerea la starea legală.

Comitele Kalnoky a mai fostŭ întrebatŭ, décă Austro-Ungaria e decisă de-a întrevenì în favórea intereselorŭ Sêrbiei în tóte împrejurările. La acéstă întrebare ministrulŭ de esterne a rĕspunsŭ negativŭ. Elŭ rĕspunde, că printr'o asigurare în acestŭ sensŭ Sêrbia ar fi încuragiată la tóte întreprinderile posibile și politica monarchiei ar devenì dependentă de politica micului statŭ. Din contră cabinetulŭ austriacŭ a declaratŭ Sêrbiei, că décă va începe o acțiune de capulŭ ei, acésta o va face pe propriulŭ sĕu risicŭ și periculŭ.

In legătură cu declararea dată cabinetului sêrbescŭ din partea oficiului nostru de esterne se aducŭ și asigurările comitelui Kalnoky, că ține fórte multŭ la buna înțelegere cu Rusia și speră că pe calea apĕrărei tractatelorŭ existente ea va aduce róde binefăcĕtóre.

Ce va fi însĕ décă cu tótă buna înțelegere austro-russă interesele Rusiei și ale monarchiei nóstre în Orientŭ vorŭ veni în conflictŭ în urma vr'unei întêmplărĭ neprevĕḍute?

Acéstă cestiune au atins'o mai toțĭ delegații ungurĭ, dér n'au primitŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ la ea, mai alesŭ rĕmâne nesigurŭ, décă în casulŭ unui conflictŭ Austro-Ungaria póte contá în orice împrejurărĭ la sprijinulŭ Germaniei.

Delegații Szilagyi și Falk au cerutŭ deslușirĭ în privința relațiunilorŭ cu Germania și au întrebatŭ décă ele suntŭ totŭ așa de intime ca odinióră, décă alianta cu Germania formézĕ și aḍi basa politicei esterióre austro-ungare, cum asigurá comitele Kálnoky anțerțŭ?

Ministrulŭ de esterne rĕspunse, că nu s'a făcutŭ nicĭ o schimbare în relațiunile Austro-Ungariei cu Germania și a acestorŭ douĕ state cu Rusia și că între monarchia nóstră și Rusia nu esistă alte tractate, afară de cele internaționale.

Póte că relațiunile cu Germania sĕ fi rĕmasŭ aceléșĭ, faptŭ este însĕ și resultă și din espunerile comitelui Kalnoky, că relațiunele cu Rusia au devenitŭ în timpulŭ din urmă mai amicabile, așa că oficiulŭ de esterne din Viena sperézĕ, că cestiunele pendente în Orientŭ se vorŭ puté deslegá în bună înțelegere cu Rusia.

Care va fi prețulŭ acestei prietenii? — Despre acésta, se înțelege, n'a putatŭ vorbi d. Kalnoky, vorŭ vorbì însĕ cu atâtŭ mai lămuritŭ evenimentele viitóre.

UNIREA BULGARILORŬ.

Telegramele cele mai nouĕ:

Constantinopolŭ, 30 Octomvre. *Rapórtele din Atena suntŭ fórte alarmatóre.* Se pare, că regele și guvernulŭ au perdutŭ cu totulŭ frênele din mână. Adminstrațiunea stagnéză, deórece funcționarii suntŭ în mare numĕrŭ înșirațĭ în armată. Universitatea din causa lipsei de ascultătorĭ este închisă; se pare că *e greu de evitatŭ o esplosiune* a celei mai febrile iritațiunĭ. — Diplomația consideră ca probabilŭ unŭ succesŭ alŭ conferinței, dar opiniunea publică între Turcĭ este cam pesimistă. — Corăbiile de transportŭ ale »Lloyd«ului austriacŭ au transportatŭ până acum 40,000 de ómenĭ, cu deosebire din Smirna și Mudania, și încă totŭ transpórtă. Chiar și dela Marea Roșiă mai cu sémă din Kerassunde se aducŭ mereu redifĭ și se dirigŭ la Creta spre a înlocui trupele mai bune trimise în Macedonia. Se așteptă *voluntarĭ din Cerchesia și Albania.* Tăria trupelorŭ turcescĭ va ajunge în câteva ḍile la 170,000 până la 180,000 de ómenĭ. — *Lupta dintre Grecĭ și soldații bulgarĭ* în portulŭ Anchiola (vedĭ telegrama din numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiei. Red.) a duratŭ șése óre. *Numĕrulŭ morțilorŭ și răniților e mare* de amêndouĕ părțile. — In munții Rhodope, poporațiunea mohamedană a înrolatŭ 6000 de combatanțĭ, carĭ au trimisŭ aci un solŭ cu rugarea, ca ministerulŭ sĕ le permită a merge *contra Bulgarilorŭ din Rumelia ostică.* Cu o asemenea rugare s'au adresatŭ și Mohamedanii din districtulŭ Kirdjali cătră guvernatorulŭ din Adrianopolŭ. Totŭ așa Grecii din districtulŭ Kirk-Kilișeh au trimisŭ o deputațiune la comandantulŭ corpului alŭ doilea de armată, spre a'i înarma în contra Bulgarilorŭ unŭ corpŭ de 4000 de voluntarĭ, tinerĭ de naționalitatea lorŭ. Tóte aceste oferirĭ au fostŭ refusate, ḍicêndu-se, că Turcia nu are acum nevoiă de corpurĭ de voluntarĭ. — Bulgaria au liberatŭ trecerea peste Mustafa-pașa în vilaetulŭ Adrianopolulu, și *vice-versa*, numai câtŭ călĕtorii, carĭ trecŭ prin Rumelia, trebue sĕ depună în Ebibce jurămêntŭ, că nu vorŭ istorisi nimicŭ din cele ce au vĕḍutŭ în Bulgaria unită.

Filipopolŭ, 30 Octomvre. Se pare, că prințulŭ Alexandru în adevĕrŭ a cerutŭ sĕ mérgă la Constantinopolŭ, spre a asigura pe Sultanulŭ de supunerea sa și a intra în vorbă cu elŭ.

Petersburgŭ, 30 Octomvre. In organulŭ lui Katkoff și în oficiosulŭ „Varșavschi Dnievnik“ se propune, ca pretențiunea de compensațiune a Serbiei sĕ se resolveze prin *unirea Bosniei cu Serbia.* Milanŭ sĕ se pună în fruntea acestei provincii cu *titlulŭ și drepturile unui guvernatorŭ generalŭ austro-ungarŭ*, respective unui *pașă turcescŭ.*

Londra, 30 Octomvre. Călĕtoria prințului Alexandru la Filipopolŭ se ḍice, că stă în legătură cu puternicele *agitațiunĭ rusescĭ*, în contra cărora sĕ influințeze apariținnea personală a prințului. Agentulŭ englesŭ din Sofia, Lascelles, a însoțitŭ pe principele ca sĕ adune materialŭ cu privire la aceste uneltirĭ și sĕ le supravegheze.

Sofia, 31 Octomvre, Guvernulŭ bulgarŭ *desminte oficialŭ*, că ar fi închisŭ granița și că ar fi datŭ ordinŭ sĕ omóre pe orĭce persónă ce ar veni din Serbia. Localitățile sêrbescĭ dela granițe nu suntŭ neliniștite, deórece la granițe se află trupe regulate, ér nu voluntarĭ.

Belgradŭ, 31 Octomvre. Semioficiosulŭ „Videlo“ scrie, că acele puterĭ, care prin lunga durată a conferinței voescŭ a câștiga timpŭ spre a obosi pe Serbia, 'șĭ-au făcutŭ socotéla fără *Serbia*, care *nu mai póte aștepta.*

Zara, 31 Octomvre. In Crivoscia s'a arĕtatŭ o mică bandă de revoltațĭ. Administrațiunea civilă însĕ nu'i atribue nicĭ o importanță; administrațiunea militară e convinsă, că tumultulŭ e ușorŭ de suprimatŭ. Forturile au garnisóne, care potŭ înăbuși în nascere orĭce mișcare.

Constantinopolŭ, 31 Octomvre. Agentulŭ muntenegrénŭ *Bakicĭ* a datŭ Sultanului asigurărĭ liniștitóre despre *atitudinea Muntenegrului.* Sultanulŭ își esprimă cu acéstă ocasiune convingerea, că *puterile vorŭ restabili* în Rumelia *status quo ante.* Cu totŭ pasulŭ lui Bakicĭ, cercurile turcescĭ suntŭ convinse, că *Muntenegru va păși în acțiune*, dacă se va întêmpla acésta din partea Serbiei și Greciei.

Atena, 31 Octomvre. *Trupele grecescĭ*, ce se află tub stégurĭ, *numĕră 72,000 de ómenĭ.* In Larissa și Tyrnovo se lucrézĕ cu zelŭ la formarea taberelorŭ. Se vorbesce, că se întărescŭ și se înarmézĕ în orașele dela graniță Jamnica, Mezzovo și Servia.

Belgradŭ, 31 Octomvre. *Guvernulŭ continuă mereu cu înarmările de trupe* și procură marĭ cantitățĭ de provisiunĭ. Din Ungaria sosescŭ mereu transporturĭ de cai și foștii oficerĭ streinĭ se punŭ în disposițiunea ministrului de resboiŭ ca voluntarĭ.

Scutari, 31 Octomvre. In Muntenegru s'au luatŭ în tótă liniștea *mĕsurĭ pentru o eventuală acțiune.* S'au provĕḍutŭ 24,000 de ómenĭ cu puscĭ sistemŭ nou, cu munițiune, hangeare și săbii, și s'au distribuitŭ marĭ cantitățĭ de vestminte de érnă, opincĭ ș. a. Tóte acestea se facŭ în ascunsŭ și scirile despre ele se desmintŭ în Cetinje. In Scutari s'a aflatŭ însă și Turcii iau contramĕsurĭ.

DIN DELEGAȚIUNĬ.

In ședința dela 30 Octomvre n. a comisiunii delegațiunii ungurescĭ pentru afacerile esterne, între altele s'au luatŭ la desbatere și cheltuelile consulatelorŭ.

Iuliu Horvath întrebă, dacă funcționarii consulatelorŭ din România au raportatŭ despre aceea, că în România s'au creatŭ în privința *manipulării vămilorŭ* dela graniță, precum și în privința *regulamentelorŭ têrgurilorŭ* astfelŭ de stărĭ, care colidézĕ cu tractatele esistente, și dacă cele douĕ guverne au cunoscință despre aceste rapórte.

Șefulŭ de secțiune *Szögyeny* rĕspunde, că atâtŭ din partea ambasadei nóstre, câtŭ și din partea consulatelorŭ s'a raportatŭ atâtŭ cu privire la regulamentele manipulării vămilorŭ puse până acum în aplicare, câtŭ și cu privire la cele puse în perspectivă. Dar aceste regulamente suntŭ de natură, că *nu se póte ḍice, că ele colidézĕ cu litera legii.* Aceste rapórte s'au făcutŭ cunoscute ambelorŭ guverne. Totușĭ trebue observatŭ, că de câte orĭ amŭ reclamatŭ în acéstă privință guvernulŭ românŭ a rĕspunsŭ totdéuna, că guvernulŭ nostru a pricinuitŭ plângerĭ prin astfelŭ de mĕsurĭ. Acum s'au începutŭ tractărĭ pentru încheiarea unui nou tractatŭ. Incheindu-se tractatulŭ, *ceea ce e nesigurŭ încă*, e probabilŭ că va fi posibilŭ, d'a se trece în elŭ astfelŭ de puncte, care vorŭ face imposibilŭ repețirea actualelorŭ mĕsurĭ administrative.

Contele *Iuliu Andrassy* observă, că urmările au doveditŭ, cum că *tractatulŭ încheiatŭ cu România în 1876 a fostŭ celŭ mai bunŭ*, ce se putea face. Francia și-a datŭ silința, ca sĕ pótă și ea abține numai atâta și aḍi póte, că nicĭ acésta nu se va putĕ dobendì. Cum că în interesulŭ încheiărei tractatului au trebuitŭ sĕ se

facă concesiunĭ și că acésta nu era populară, se înțelege de sine; totușĭ nu e cu putință a esercita în astfele de cestiunĭ o presiune a marilorŭ puterĭ, ci trebue sĕ convingemŭ pe România, că încheiarea tractatului e de doritŭ și din punctulŭ sĕu de vedere.

Desideriu Syilagyi e de părere, că dacă mĕsurile din cestiune nu consună cu tractatulŭ ce stă încă în putere, ministrulŭ comunŭ de esterne în ințelegere cu amĕndouĕ guvernele sĕ facă oposițiune contra lorŭ: dacă însĕ aceste regulamente suntŭ de altă natură, atuncĭ guvernulŭ nu póte face nimicŭ.

Șefulŭ de secțiune *Szögyeny* declară, că guvernulŭ ungurescŭ și-a făcutŭ datoria în acéstă privință, precum și guvernulŭ comunŭ continuu urmăresce acéstă afacere cu atențiune, deórece elŭ e însărcinatŭ cu aducerea la îndeplinire a tractatului. Despre casurile din cestiune nu se póte ḑice, că stau în contrastŭ directŭ cu tractatulŭ.

Contele *Niculau Mikes* amintesce unele casurĭ, în care România a cedatŭ în modŭ suplinitorŭ, reparațiune care atuncĭ nu mai avea nicĭ o valóre practică.

Mai mulțĭ membri din comisiune declară că, dacă România a suplinitŭ greșelele, nu se póte cere mai multŭ. Cu acésta desbaterea asupra acestui punctŭ s'a terminatŭ și comisiunea a hotărîtŭ sĕ nu se amintéscă despre acésta în raportulŭ comisiunei.

SCIRILE ḐILEI.

Din *Abrudŭ* ii scrie lui „Ellenzék“ unŭ corespondentŭ alŭ sĕu, cu data 28 Octomvre n., că elŭ a fostŭ de față la o pertractare ținută la judecătoria cercuală din Abrudŭ, unde Alexandru *Donciu* din Buciumŭ, cunoscutŭ cu Românŭ »maghiarofagŭ,« s'ar fi esprimatŭ în fața judecătoriei cătră martorulŭ ungurŭ, ce depusese contra sa, astfelŭ: „Minciună este mărturisirea ta și din minciună trăescĭ, însă nu peste multŭ timpŭ te voiu învĕța eu.“ Códa coșutistă atrage atențiunea procurorului din Alba-Iulia asupra lui Donciu pentru acéstă cutezanță. Nicĭ vorbă că bine informatulŭ „Ellenzék« e érășĭ păcălitŭ.

—0—

Acelașĭ corespondentŭ comunică, că *George Borza s'a reîntorsŭ din arestŭ*, garantândŭ pentru elŭ duoi Românĭ cu vadă din Abrudŭ. Mai spune, că protopopulŭ d'acolo ar fi fostŭ chematŭ la Sibiu *ad audiendum verbum*, impunêndu'i mitropolitulŭ strictŭ, ca pe viitorŭ sĕ nu mai țină în biserică predice „politice.“ Corespondentulŭ e de părere, ca „numai decâtŭ sĕ se astupe gurile acestorŭ viteji.« — Dar gurile bârfitorilorŭ dela foile ungurescĭ rĕmâné-vorŭ deschise? [De altmintrelea o păcălélă mai multŭ nu'i strică códei coșutiane.

—0—

Ministrulŭ *Trefort* a mai „pricopsitŭ,“ pe următorii preoțĭ gr. or.: *Ioachimŭ Ciorbicianŭ* și *Zaharie Munteanŭ* cu câte 80 fl. v. a.; *Petru Duna* și *Georgiu Guga* cu câte 50 fl. v. a.

—0—

Orașulŭ Dobriținŭ s'a făcutŭ membru fundatorŭ la „Kulturegylet“ cu 5000 fl. Sĕrmană pungă a contribuabililorŭ!

—0—

La *scóla de cadeți* pentru artileriă din Viena mai suntŭ vacante vre-o 30 locurĭ. Doritorii de a intra în acéstă scólă trebue sĕ fi absolvatŭ celŭ puținŭ cincĭ clase gimnasiale orĭ reale. Fii oficerilorŭ se primescŭ gratisŭ, ai funcționariiorŭ statului pe lângă o tacsă anuală de 60 fl. v. a., ér ai celorlalțĭ cetățenĭ de 120 fl. v. a. In contulŭ acestorŭ sume, scolarii vorŭ căpĕta îmbrăcăminte și mâncare.

Politica de naționalitate a cabinetului Tisza.

Articululŭ publicatŭ în „Pesti Naplo“ (Nr. 296 din 28 Oct.) despre care amŭ făcutŭ amintire în numĕrulŭ trecutŭ, este de cuprinsulŭ următorŭ:

„La încheierea celorŭ ḑece anĭ de *dictatură parlamentară*, politica de naționalitate a cabinetului Tisza, arată unŭ resultatŭ nu mai puținŭ tristŭ, ca și politica financiară. Acésta dovedesce, că maioritatea ascultătóre, care voteză tóte, încă nu e nicĭ o garanță pentru o politică corectă și plină de succesŭ guvernamentală, și că cu ajutorulŭ maiorității ascultătóre tóte se potŭ impune legislativei, însĕ nimicŭ împrejurărilorŭ. Pentru că împregiurărilorŭ nu li se potŭ prescrie legi: aceste au legile lorŭ speciale și nestrămutabile și misiunea guvernului e de a le cunósce pe aceste și a le esecută. Neajunsele cu naționalitățile ne insuflă astăḑĭ atâta îngrijire încâtŭ e datoria nóstră cea mai seriósă, de a ne ocupa de ele cu deamĕruntulŭ. In deosebĭ starea lucrurilorŭ din Transilvania pretinde cea mai mare atențiune și cumpĕnire.

Raporturile și relele din Ardélŭ — trebue sé-o recunóscemŭ în interesulŭ adevĕrului — nicĭ partida deákiană de odinióră nu le-a luatŭ în seriosŭ. Idea de a privi Ardélulŭ *ca unŭ simplu cuibŭ de mameluci și de a-'lŭ folosi numai pentru tréba alegerii de deputați*, prinse rădăcinĭ și la partida deakiană. Și totușĭ relele urmărĭ ale acestorŭ calamitățĭ au pututŭ fi observate deja pe timpulŭ partidei deákiane, dér partida deákistă n'a pututŭ sĕ le vindece, deórece a fostŭ înlăturată dela cârma statului și guvernulŭ Tisza a cunoscutŭ aceste rele dér nu le-a vindecatŭ. Elŭ a admisŭ ideile partidei deákiste și a *coruptŭ Ardélulŭ într'unŭ gradŭ cu multŭ mai mare*, decâtŭ partida deákiană. Guvernulŭ Tisza are sĕ rĕspundă decĭ în mĕsură mai mare, ca guvernele precedente. Sĕ lăsămŭ însă recriminările și sĕ ne ocupămŭ de aceste rele fără considerațiune de partidă.

Celŭ ce călĕtoresce astăḑĭ prin Ardélŭ, — și deputatulŭ dietalu Bela Grünwald, care nu de multŭ a umblatŭ prin Ardélŭ, o póte mărturisi — acela întâmpină în Ardealŭ o *maghiarime îngrozită*, care stă deja față cu astfelŭ de aparițiunĭ ce-i insuflă îngrijirĭ seriόse, față cu astfelŭ de aparițiunĭ de cari până acum n'a ținutŭ sémă îndestulŭ, și a cărorŭ însemnătate o simte aḑĭ așa de multŭ încâtŭ e p'aci sĕ-șĭ pérdă curagiulŭ și tótă speranța într'o soluțiune.

Acestorŭ îngrijirĭ le-a datŭ nascere în Ardélŭ mișcarea pentru înființarea reuniunei de cultură. Creḑură, că celŭ puținŭ unŭ milionŭ de fiorinĭ vorŭ puté incassa, și abia s'au adunatŭ din Ardélŭ vre-o câte-va mii de florinĭ. Ceea-ce a datŭ Ungaria, a rĕmasŭ multŭ îndĕrĕtulŭ unui milionŭ.

Dér ce se-și pótă face prin reuniunea de cultură în Ardélŭ?

Nimicŭ alta, decâtŭ a mântui micele insule maghiare, ale cărorŭ ruine mai esistă pe ici pe colea și carĭ s'au prefăcutŭ în ruine de aceea, pentru că elementulŭ maghiarŭ din Ardélŭ s'a nisuitŭ sĕ scape de tóte greutățile și contribuțiunile. Greutățile bisericei calvine le-au purtatŭ pe asemenĭ insule maghiare mai cu sémă domnii de pĕmêntŭ în calitate de inspectorĭ și patronĭ.

Și aceștia, ca sĕ scape de cheltuelĭ, cu încetulŭ au părăsitŭ comunele cele mai micĭ. Din bisericĭ matre au întemeiatŭ filii și murindŭ preotulŭ, nu l'au mai înlocuitŭ. Comunele astfelŭ părăsite nu mai avură apoi nicĭ preotŭ, nicĭ școlă. Copii lorŭ i-au trimisŭ la cea mai de apropé școlă românéscă și i-au botezatŭ la celŭ mai de aprópe popă românescŭ. Astfelŭ s'au romanisatŭ nenumĕrate comune maghiare. A scăpa ruinele acestora póte fi singurulŭ scopŭ practicŭ celŭ póte atinge reuniunea de cultură din Ardélŭ, dér nicĭ acestea deodată, ci numai prin muncă îndelungată. Care va sĕ ḑică, față cu relele din Ardélŭ, reuniunea de cultură puțină ispravă póte sĕ facă.

De aceea situațiunea e de totŭ seriósă. In sinulŭ românimei ardelene esistă în faptă o ferbere. Pasiunile suntŭ iritate. Și ceea ce e mai rĕu, esistă o hotărîtă organisațiune, care lucréză și înaintéză mereu. Față cu acéstă organisare trebue sĕ ne gândimŭ a ne apĕra, trebue sĕ începemŭ o acțiune energică și sistematică, până nu va fi prea târḑiu.

Cum stau astăḑĭ lucrurile? Inainte de tóte sĕ vedemŭ din cine constă astăḑĭ inteligința română din Ardélŭ?

Acéstă inteligință până aḑĭ e încă mică în Ardélŭ și consistă din advocațĭ, preoțĭ, învĕțătorĭ séu din funcționarĭ de statŭ orĭ administrativĭ. Proprietarĭ marĭ nu au Românii ardelenĭ. Familiile române avute n'au proprietățĭ și nicĭ nu locuescŭ acolo. Din partea acestorŭ din urmă decĭ periculŭ nu e mare. Dér atitudinea inteligenței române din Ardélŭ e și fără de acestia destulŭ de suspicióśă și de îngrijitóre. De anĭ încóce vedemŭ, că în Ardélŭ cei ce aparținŭ inteligenței române se separéză necondiționatŭ și în modŭ consecuentŭ de Maghiarĭ. Nicĭ chiarŭ în viața socială nu trăescŭ împreună cu Maghiarii. Judecătorii dela unulŭ și acelașĭ tribunalŭ nu comunică unii cu alții. In Clușŭ Românii au înființatŭ o casină separată și Românii, ce stau în serviciulŭ statului ungarŭ, nicĭ nu calcă pragulŭ teatrului maghiarŭ. Ómenii aceștia suntŭ totdéuna reservațĭ, nu tradéză nimicŭ, lucréză în secretŭ și suntŭ unelte órbe ale organisațiunii. Ei suntŭ *factorii activĭ* în tótă mișcarea Românilorŭ.

Factorŭ pasivŭ e aḑĭ încă marea mulțime a poporulŭ română. Acésta consistă mai numai din țĕranĭ fără de avere și cultură, care stau la gradulŭ celŭ primitivŭ alŭ inteligențĭĭ și cugetării. Acestŭ elementŭ în sine e bunŭ, *e dedatŭ a suferi*, e liniștitŭ și pacînicŭ. Și décă inteligența română organisată din Ardélŭ nu e în stare sĕ influințezĕ asupra acestei masse marĭ, atuncĭ tótă mișcarea irredentistă e inofensivă, pentru că n'are obiectŭ, n'are materialŭ. Décă însĕ agențilorŭ românĭ le va succede a influența asupra acestei masse marĭ și a o pune în mișcare, atuncĭ Ardélulŭ și Maghiarii ardelenĭ suntŭ pierduțĭ.

Acesta e dér punctulŭ principalŭ. Celelalte suntŭ față cu acésta secundare. Pentru că massele țĕranilorŭ românĭ și astăḑĭ stau în cele mai strînse legăturĭ cu domnii lorŭ de pĕmêntŭ. Aceste elemente țĕrănescĭ și astăḑĭ țînŭ, că domnulŭ de pĕmêntŭ stă mai aprópe de ele, ca și altŭ omŭ fără avere, fiă acela câtŭ de înflăcăratŭ daco-românŭ. Și de aci vine, că unŭ advocatŭ, care în cele din urmă despóie și elŭ poporulŭ, orĭ unŭ popă, care trăiesce din groșițele poporului, are mai puține șanse de a conduce acéstă massă, decâtŭ unŭ domnĭ de pĕmêntŭ carĭ îi dă esistență. Țĕranulŭ românŭ nicĭ nu cunósce ideile conducĕtóre ale mișcării naționale. Cunoscințe geografice n'are de locŭ. Fantasia lui nu trece marginile împrejurărilorŭ locale. Pe acéstă cale nicĭ nu se póte apropia de elŭ nicĭ unŭ agitatorŭ.“

Interesele materiale suntŭ însĕ carĭ jócă rolulŭ principalŭ. Pentru că aceia, cari nu înțelegŭ ideile abstracte, înțelegŭ calamitățile materiale și causele lorŭ. Și dacă agitatorii românĭ vorŭ sci sĕ agiteze massa țĕranilorŭ românĭ în contra proprietarilorŭ lorŭ, în puterea relelorŭ materiale, atuncĭ ișĭ vorŭ ajunge scopulŭ. Pentru că atuncĭ ii vorŭ ațița totodată în contra națiunii maghiare și în contra statului maghiarŭ.

Și față cu aceste gigantice pericule statulŭ ungarŭ nu'șĭ înțelege misiunea, ba nicĭ nu cunósce situațiunea Ungaria are în părțile ardelene unŭ interesŭ cu multŭ mai mare, decâtŭ ca acolo sĕ se alégă deputațĭ guvernamentalĭ. Trebue sĕ ne străduimŭ ca administrația se fiă esemplară și justiția sĕ fiă neaccesibilă. O procedere contrară are acea consecvență, că țĕranulŭ urăsce în domnulŭ sĕu națiunea maghiară, ér în persóna funcționarului urăsce statulŭ maghiarŭ. Și atuncĭ vine naționalistulŭ românŭ și-'șĭ ajunge scopulŭ prin agitațiunile sale. Dér fără aceste împrejurărĭ nu s'ar puté agita și nu s'ar puté prin agitație aduce în mișcare massele.

Aceasta e decĭ esența cestiunii Aici trebue apucatŭ rĕulŭ, dacă vremŭ ca Ardélulŭ și cu elŭ dimpreună Maghiarii sĕ nu peară. Administrația și justiția: — aceste suntŭ care stau în Ardélŭ pe piciorŭ de totŭ slabŭ. Acesta e periculŭ celŭ mai mare. Acéstă mână pe Românimea din Ardélŭ în brațele popilorŭ și ale naționaliștilorŭ. Și aici trebue sĕ ajutămŭ în grabă și radicalŭ dacă nu vremŭ sé fiă prea târḑiu. Nimenĭ nu pune în jocŭ o situație suportabilă pentru una mai bună nesigură, unei sigure rele însĕ fiecare îi preferă o nesigură bună. *Altŭ sistemŭ, altă politică!* Numai pe lângă unŭ altŭ sistemŭ și o altă politică póte sĕ aducă róde lucrarea reuniunii de cultură și lucrarea plină de jertfe a societății maghiare. Maghiarimea independentă îșĭ împlinesce în Ardélŭ, în adevĕrŭ cu tótă inima și cu multă abnegațiune misiunea patriotică; guvernulŭ ungarŭ urmăréscă cu atențiune constantă acéstă luptă nobilă și bărbătéscă — și nu se gândéscă la Ardélŭ numai în timpulŭ alegerilorŭ de deputațĭ.“

Ne trebuescŭ centre românescĭ!

De lângă Castelulŭ lui Rareșŭ, Oct. 1885.

II.

Douĕ óre și jumĕtate în direcțiune sudŭ-ostică dela ruinele Castelului Petru Rareșiŭ din nordulŭ Ardélului pe malulŭ stângŭ alŭ Someșului rece se află comunitatea *Betleanŭ* cu o poporațiune de 2010 locuitorĭ.

Dintre aceștia Armenii Ungurii și Țiganii dau unŭ numĕrŭ de 734 suflete, Jidanii 260 ér Românii forméză maioritatea absolută de 1016 suflete. Șesulŭ fruptiferŭ alŭ Betleanului udatŭ de apa Someșului, este încununatŭ cu o ghirlandă de délurĭ acoperite de pădurĭ și pășiunĭ bune. In partea sudică pe o vale are unŭ isvorŭ fórte abundantŭ de ape minerale sĕrate. In ostŭ se află délulŭ păcii — unde tradițiunea spune, că s'ar fi încheiatŭ odinióră o pace de a cărei urme însĕ n'am datŭ în istoriă. La pólele ostice ale acestui délŭ se vede și astăḑĭ ca unŭ colnicŭ printre semĕnĕturĭ unŭ drumŭ de pe timpulŭ Romanilorŭ, căruia poporulŭ îi ḑice: *drumulŭ lui Stroianŭ* voindŭ a ḑice Traianŭ. In vestŭ dela Betleanŭ este „*Valea Hunii*“ nume păstratŭ în gura poporului românescŭ de pe timpulŭ năvălirei Hunilorŭ din jumĕtatea primă a sutei a cincea. Unŭ semnŭ și unŭ argumentŭ acesta neresturnabilŭ, că și atuncĭ ca și astăḑĭ prin aceste părțĭ totŭ Românĭ au locuitŭ. Lângă acéstă vale se află »Lazulŭ lui Pintea.“ Pintea a fostŭ unŭ Românŭ fórte avutŭ despre care spunŭ, cum că a edificatŭ biserica Românilorŭ din Betleanŭ, dér învitatŭ fiindŭ mai adeseorĭ ca nănașŭ la botezŭ într'una din familiile conțilorŭ betlenescĭ la mórtea sa șĭ-a testatŭ averea pe séma finilorŭ sĕi magnațĭ, de órece elŭ n'a avutŭ pe nimenĭ numai pe baba sa, care îșĭ usca ḑiua talerii la sóre.*)

In partea nordică curge valea Someșului pe a căruĭ malŭ dreptŭ se află suburb a Betleanului ḑisă »Erusalimu“ unŭ locŭ romanticŭ cu douĕ grădtnĭ și vii fru-

*) Nu mĕ potŭ reținé la acestŭ locŭ — deși vĕdŭ, că facŭ deviare dela obiectŭ — fără de a atrage atențiunea preoțilorŭ noștri la o împrejurare după părerea mea fórte importantă. Ar face adecă fórte bine mulțĭ din preoții noștri, cu deosebire cei norocoșĭ de-a ocupa parochii mai însemnate, décă arŭ aduna și arŭ însemna datele și evenimentele mai însemnate referitóre la parochiile sale, într'o carte făcută anume spre scopulŭ acesta »Istoriculŭ parochiilorŭ« ar puté servi de »isvorŭ istoriei naționale« totŭ odată și de materialŭ literarŭ.

...se ce sĕ estindŭ la pólele délului numitŭ »Bilégŭ.« Acum se vede Betlénulŭ este aşa situatŭ încâtŭ la timpulŭ sĕu póte deveni unŭ oraşŭ nu neinsemnatŭ. Are o piaţă destulŭ de spaţiósă şi pe lângă mărturiile săptămânale de Miercurĭ 4 tergurĭ de ţéră. In piaţă figurézá casa de rugăciune a asecliloră lui Calvinŭ, dela care în direcţiune vesticǎ în »oscezele Betleanului« sĕ vĕdŭ ruinele unei cetăţui, ce după inscripţiunile aflate în dênsa sĕ vede a fi fostŭ edificată cam pe la anulŭ 1000 după Christosŭ. — In Betleanŭ se află oficiu pretorialŭ, alŭ cărţiloră fundare şia unei judecătorii de cercŭ firesce, tóte pline cu străinĭ afară de câţiva scriitorĭ românĭ. Aci îşĭ au domiciliulŭ adevĕratŭ — verum domicilium — patru conţĭ ce-şĭ tragŭ originea din vechia familiă nobilă rimlénă a Betlenenilorŭ astădĭ per eminentiam Maghiarĭ calvini.

Deşi multe vetre românescĭ au cădutŭ în mânile streine, totuşĭ până astădĭ rĕdăcina Românismului din centrulŭ Betleanului nu este smulsă. Biserica şi scóla română ambele din materialŭ solidŭ clădite suntŭ în-lăuntrulŭ comunităţii în locŭ destulŭ de frumosŭ aşedate lângă strada principală şi nu ca pe la Deşiŭ, Gherla şi Clujiu pintre ţigănime. Românii betlenenĭ suntŭ înzestraţĭ dela natură cu nisce facultăţĭ intelectuale eminente. Bărbaţii, dela 40 de anĭ în josŭ, de-arêndulŭ sciu ceti şi scrie românesce semnŭ cumcă dela 1852 de când s'a ridicatŭ scóla din Betleanŭ sub Silaşi, acolo au fostŭ totŭ învĕţătorĭ harnicĭ, carĭ şĭ-au priceputŭ bine misiunea. Fostulŭ căpitanŭ supremŭ alŭ Năsĕudului Alexandru Bohăţelŭ, astădĭ domiciliatŭ în Cluşiu, s'a esprimatŭ cumcă elŭ n'a cunoscutŭ în gimnasiulŭ năsĕudeanŭ studenţĭ mai bunĭ, ca betlenenii. Deşi suntŭ de unŭ temperamentŭ mai multŭ sanquinicŭ, dar suntŭ unŭ poporŭ piu şi docilŭ, iubitorŭ de progresă şi lumină. Condiţiunea de traiu, de obşte, pe la noi este agricultura, cu tóte acestea au datŭ din sînulŭ lorŭ şi unŭ numĕrŭ relativŭ destulŭ de frumosŭ de ómenĭ cu carte şi maieştri bunĭ mai în tóte ramurile.

Vorbindŭ de poporulŭ românŭ betlenénŭ credŭ a nu fi superfluu décă voiu aminti ceva şi despre poporulŭ maghiarŭ. Poporulŭ maghiarŭ este inferiorŭ şi în numĕrŭ şi în facultăţile intelectuale. Inteligenţi din sînulŭ sĕu în Betleanŭ nu cunoscŭ. Scóla lorŭ confesională nu se póte nicĭ într'o privinţă asemăna cu scóla românéscă confesională. In nĕcazurile sale, Ungurulŭ vine bucurosŭ la biserica românéscă — părăsindu-o pe a sa — şi plătesce acolo chiar slujbe. — Apoi nu este Ungurŭ în Betleanŭ care n'ar sci românesce. Inteliginţa maghiară însĕ nutresce unŭ spiritŭ duşmănosŭ şi separatisticŭ faţă cu elementulŭ românŭ, ceea ce s'a vĕdutŭ cu mai multe ocasiunĭ cunoscute în mare parte şi publicului nostru. Acésta inteliginţă a făcutŭ încercarea de a se ridica în Betleanŭ o scólă comunală, — dar poporulŭ română la îndemnulŭ şi împreună cu fii sĕi din inimă a protestatŭ şi încercarea a rĕmasŭ fără efectŭ. Ba ce e mai multŭ în an. 1884/5 *nicĭ unŭ copilŭ de românŭ din Betleanŭ şi jurŭ n'a frequentatŭ scóla maghiară de statŭ din locŭ.* Ceea ce nu s'a pututŭ face »palam publice,« adecă nimicirea scólei, se încércă a se face acum pe cale privată şi indirectŭ. Acelŭ proprietarŭ maghiarŭ botezatŭ, care a închisŭ scólei lumina din vestŭ, voesce a-o închide acum şi din partea ostică. Nu credŭ, că Românii din Betleanŭ n'arŭ înţelege intenţiunile sinistre ale fiului lui Israilŭ şi nu se vorŭ nisui a le preveni. — Cu tóte aceste se află şi între Ungurĭ ómenĭ de unŭ spiritŭ conciliantŭ — firesce rarĭ ca corbii cei albĭ. — Aşa ar fi unii dintre contĭ — cu carĭ poporulŭ şi aşa nu are prea multă atingere, dar aşŭ comite o crimă, când aşŭ rĕtăcé pe pretorele Betleanului Flóth F. Adolf, care cu mai multe ocasiunĭ nu numai c'a premiatŭ pe pruncii românĭ pentru progresŭ, ci însuşĭ şi-a datŭ copilulŭ sĕu pentru d'a fi instruitŭ în limba română.

Faţă de inteliginţa maghiară stă până astădĭ şi o inteliginţă română, a cărei atitudine în cele naţionale este cunoscută publicului nostru.

Acesta e Betleanulŭ.

Eu, şi aşa credŭ, cumcă orĭ şi ce omŭ prevĕdĕtorŭ va lega sórta unei părţĭ nu neînsemnate din jurŭ de sórtea Betleanului. Când Betleanulŭ va fi maghiarisatŭ, atuncĭ maghiarismulŭ a reportatŭ o victoriă decisivă în comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca. De acésta însĕ nu ne tememŭ, când din cele espuse vedemŭ, că singurŭ dela Betlenenĭ atêrnă cestiunea, de a se crea din Betleanŭ *unŭ centru românescŭ*, unŭ farŭ de lumină, care sĕ restringă negurile întunericului sdrobitorŭ de progresŭ.

Frumósă-ţĭ este chiămarea inteliginţă română din Betleanŭ, concentréză-ţĭ puterile şi fă-ţĭ datorinţa pe cale legală şi atuncĭ, — dar numai atuncĭ — te va binecuvênta tótă suflarea românéscă din nordulŭ Transilvaniei.

Unŭ Românŭ.

RAPORTŬ POLIŢIENESCŬ.

Braşovŭ, Octomvre 1885.

Cu bucuriă putemŭ raporta, că luna Septemvre a decursŭ aprópe liniştită. Contravenţiunĭ în contra liniştei şi ordinei publice suntŭ puţine de înregistratŭ, chiar la fântanĭ domnesce acum séra linişte, deşi nu se póte susţiné, că servitórele suntŭ ţinute în frêu de stăpânii lorŭ prin disciplină şi stricteţă casnică, ceea ce aci este necondiţionatŭ imperiosŭ. Că, anume, se trimitŭ servitórele séra târdiu după apă séu cu alte treburĭ, séu chiar li se permite umblarea de colo până colo fără nicĭ o ocupaţiune, este o imoralitate, căreia în propriulŭ lorŭ interesă stăpânii i-ar puté fórte uşorŭ pune capĕtŭ.

In privinţa curăţeniei în curţĭ încă se observă unŭ micŭ progresŭ, deşi nu trebue trecutŭ cu vederea, că în multe casurĭ nu propria pĕtrundere şi iniţiativă a proprietarilorŭ de case, ci publicaţiunea făcută din partea autorităţii poliţienescĭ din punctŭ de vedere sanitarŭ şi controlulŭ strictŭ esecutatŭ în astă privinţă obţinŭ resultate îmbucurătóre.

Cu satisfacţiune se póte constata, că contravenţiunĭ în contra siguranţii proprietăţii şi persónei nu s'au vĕdutŭ.

Reforma serviciului ḑilerilorŭ (hamalilorŭ) pusă în perspectivă într'unŭ raportŭ poliţienescŭ anteriorŭ s'a esecutatŭ acum într'atâta, că s'a îmânatŭ ministerului spre aprobare unŭ statutŭ lucratŭ în acéstă privinţă. Deórece însĕ s'au întêmplatŭ repeţite casurĭ, că cătĕtorĭ streinĭ au fostŭ înşelaţĭ de ḑilerĭ de aci, ceea ce în starea actuală a instituţiunei ḑilerilorŭ nu e nicĭ o mirare căpitănatulŭ oraşului intenţionéză a conscrie pe toţĭ ḑilerii (numiţĭ de streinĭ Trocarĭ) a'i trece acuratŭ într'unŭ registru, care sĕ conţină numele, locuinţa şi referinţele lorŭ familiare, şi totdeodată sĕ'i provadă cu unŭ numĕrŭ de tinichea, ca în acestŭ modŭ provisoriu sĕ feréscă publiculŭ de neajunsurĭ din partea hamalilorŭ.

In acelaşŭ timpŭ, căpitanatulŭ orăşenescŭ intenţionéză a lucra şĭ statute cu privire la tăiătorii de lemne carĭ adeseorĭ înşală publiculŭ în modŭ neruşinatŭ cerêndŭ prea mare plată, precum şi cu privire la telalĭ (vêndĕtorĭ de vechiturĭ), a cărorŭ strictă controlare pare imperiósă, din causă că adeseorĭ se oferă spre vêndare şi cumpĕrare obiecte bănuite, abstragêndŭ de aceea, că numĕrulŭ individiḑilorŭ carĭ se ocupă cu acéstă afacere cresce în modŭ bătătorŭ la ochĭ.

La oficiulŭ poliţienescŭ de anunţare s'au făcutŭ în luna Septemvre următórele anunţărĭ: pentre şederea permanentă s'au anunţatŭ 36 de partide, schimbărĭ de domiciliu 1781, calfe 176, plecărĭ de aci 147. Uceniciĭ s'au anunţatŭ 26, au plecatŭ 12, copii în costŭ (scolarĭ) s'au anunţatŭ 347 şi au plecatŭ 15, servitóre s'au anunţatŭ 261, au plecatŭ 154. Lucrătorĭ cu ḑiua pentru câtva timpŭ s'au anunţatŭ 108, au plecatŭ 84. Călĕtorĭ strĕinĭ în hotele şi case private s'au anunţatŭ 844, au plecatŭ 874. Dela spitalŭ s'au anunţatŭ 47 intraţĭ şi 66 eşiţĭ. Dela arestulŭ reg. ung., dela închisórea judecătoriei cercuale şi a comitatului s'au anunţatŭ 36 arestanţi intraţĭ şi 33 plecaţĭ. De către căpitănatulŭ orăşenescŭ s'au anunţatŭ 2 femei şi 1 bărbatŭ escortaţĭ. De către oficiele preoţescĭ s'au arătatŭ 76 nascerĭ şi 62 morţĭ. Cu totulŭ au fostŭ 5183 anunţărĭ. Desluşirĭ s'au datŭ 216.

DIN BUCOVINA.

Putna, 26 Septemvre.*)

Scriu aceste rêndurĭ în ḑiua de Sânta Cruce. Crucea arma învingĕtóre, va face că dreptatea şi adevĕrulŭ vorŭ triumfa.

Am scrisŭ despre cele ce se petrecŭ în mănăstirea Putna şi ómenii s'au sfĕratŭ. Afle însĕ, că orice inimă omenéscă, fiă ea câtŭ de puţinŭ creştină, se revoltă când se intereséză de trecutulŭ şi presentulŭ acestei sânte mănăstirĭ şi vede rĕulŭ. Gura mea este departe de orĭce calumniă. Singurulŭ motivŭ ce mĕ încurajesce de-a scrie suntŭ neajunsurile ce se întêmplă aici şi, ca lumea, rea voitóre adeverului, sĕ nu atribue meritulŭ meu altora, declarŭ sĕrbătoresce, că eu nu aparţinŭ clerului nicĭ funcţionarismului dependentŭ, ci trăescŭ din cele ce am ereditatŭ dela părinţii mei.

Când am scrisŭ mai dĕunăḑĭ despre mănăstirea Putna am creḑutŭ că-i de prisosŭ a vorbi şi despre unele tesaure hărăzite de Domnii şi Mitropoliţii Moldovei.

Aşa era pe mormêntulŭ lui Bogdanŭ fiulŭ lui Stefanŭ unŭ covorŭ de mătase grósă cam de unŭ policarŭ lucratŭ cu firŭ. Acestŭ covorŭ ţêsutŭ de mânĭ de Domniţe în cursŭ de anĭ întregĭ şi cu multă sudóre avea de-a arĕta Românilorŭ industria din timpulŭ trecutŭ. Duşmanii nĕmului nostru, investiţĭ sub rassa négră, au căutatŭ şi căută a nimici orice monumentŭ naţionalŭ, care ne vorbesce de fala nóstră din trecutŭ. — Acestŭ covorŭ nu mai este. La ḑile marĭ se împodobia mormêntulŭ lui Stefanŭ cu diferite covóre de artă română. Adḑĭ pulberea şi mucigaiulŭ le-au nimicitŭ. Trecutulŭ nostru este călcatŭ în picióre. Administraţiunea mănăstirei se silesce cu orĭce preţŭ a strica orĭce urmă de unŭ trecutŭ gloriosŭ. Era o cădelniţă de argintŭ spoită cu aurŭ, hărăzită de Stefanŭ, — dér pila evreului din Rădăuţĭ se ascute s'o pilescă. Turtită şi ruptă ca vai de ea, nu se mai póte înălţa tĕmâia din ea. Aruncată la o parte, se va duce şi ea pe urma altorŭ tesaure de mare preţŭ. Câte crucĭ şi cruciliţe ferecate cu aurŭ şi argintŭ nu mai suntŭ! Unŭ orologiu (césŭ) dela Stefanŭ se tăvălesce prin odaia părintelui egumenŭ. De-ar veni unŭ culegĕtorŭ de anticităţĭ, ar cumpĕra c'unŭ preţŭ de risŭ fórte multe odóre.

In inventarŭ tóte tesaurele mănăstirii suntŭ puse cu preţurĭ micĭ şi sciţĭ de ce? Pentrucă, făcêndu-se cândva vre-o controlă şi neaflându-se ceva, sĕ se plătéscă preţulŭ celŭ micŭ, pe când obiectulŭ respectivŭ s'a vêndutŭ póte c'unŭ preţŭ de trei ori mai multŭ. Mai erau vestminte aere (pocroveţe), minute lucrate de Dómne şi Domniţe, dér s'au prăpăditŭ, căcĭ mânia Rutenilorŭ aşa a voitŭ.

Dacă spui adevĕrulŭ, ómenii se supĕră. Intrebaţĭ însĕ pe toţĭ aceia, carĭ cerceteză acestŭ sântŭ lacaşŭ ce impresiă a făcutŭ asupra lorŭ pustiirea ce se află la acéstă mănăstire. Iţĭ vine a plânge când veḑĭ cum sĕ distruge acestŭ monumentŭ de fală naţională, Cine însă şĭ-a luatŭ asupra sa responsabilitatea? Toţĭ tacŭ. Noi însĕ vorbimŭ câtŭ timpŭ nu se va ancheta fapta, căcĭ lucrile suntŭ fórte complicate şi le şi cunóscemŭ. Dér şi dacă se va face vre-o anchetă, mĕ temŭ, că se vorŭ face tóte muşama. Eu sciu cum mergŭ lucrurile şi de aceea nu credŭ, că se va face ceva pentru păstrarea trecutului nostru.

De aceste tesaure lucrate, de Domnĭ, Dómne şi Domniţe tótă suflarea românéscă trebue sĕ se mândréscă dér ce este mai multŭ, sĕ le păstreze ca unŭ scumpŭ şi sântŭ suvenirŭ de unŭ trecutŭ gloriosŭ. Óre n'ar fi mai consultŭ ca aceste odóre sĕ se cerceteze şi cele carĭ nu trebue sĕ stea în mănăstire sĕ se ducă la Cernăuţĭ şi într'o cameră din reşidinţă sĕ fiă unŭ M u s e u d e a n t i c i t ă ţ ĭ b i s e r i c e s c ĭ? Cine vrea însĕ sĕ ne asculte?

Sĕ trecŭ la altele. Egumenulŭ mănăstirii Dragomirna sĕ plânge, că i s'au descoperitŭ şi publicatŭ misterele ce sĕ petrecŭ în mănăstire. De când a apărutŭ ceva şi despre dênsulŭ în »Gazetă,« sĕ pórtă şi mai rĕu decâtŭ unŭ paşă turcescŭ şi turnulŭ *Baranovski* se bucură desŭ de muşterii. Işĭ varsă mânia pe bieţii călugărĭ. Tocmai pe când scriu acestea, plânsulŭ şi suspinulŭ celui mai vechiu Ieroschimonach din Bucovina, omŭ de peste 70 de anĭ umple cu plângerĭ văile de pe lângă mănăstire. Şede sĕrmanulŭ în turnulŭ lui Baranovski, sub cuvêntŭ, că ar fi vorbitŭ ceva în contra „Candelei« Egumenulŭ fără sĕ se informeze mai de aprópe i strigă: *paşol na Baranovski*, Plângêndŭ şi desperatŭ bietulŭ Ieroschimonach, cu barba albă şi gârbovitŭ de anĭ şi de cele ce a vĕḑutŭ şi suferitŭ, poticnindu-se urméză încetŭ pe temnicerĭ. Ajunge la uşa iadului, păr. Ieroschimonach îşĭ aruncă încă odată ochii sĕi slăbiţĭ asupra mănăstirii şi ḑice: ‚Dumneḑeule, de amŭ greşitŭ iértă-mĕ', ér de nu, ce voiesce egumenulŭ? Intră înăuntru şi uşa puternică se închide, ér temnicerii riḑêndŭ închidŭ cu cheia pe bĕtrânulŭ Ieroschimonach. Consistoriulŭ cunósce lucrurile şi eu nu sciu dacă canónele călugărescĭ dictéză aşa de draconicŭ. Dar se vede, că paşa este legea şi înaintea lui tremură toţĭ Ieroschimonachii, carĭ mai toţĭ gustă sórtea Ieroschimonachului, precum o păţĭ unulŭ pentru că ḑise, că păr. egumenŭ n'are sĕ mănânce mai multŭ decâtŭ ceilalţĭ şi borşulŭ sĕ fiă diresŭ mai bine. Acuma cincĭ anĭ, dacă nu mĕ înşelŭ, Eminenţa Sa, în faţa întregului soborŭ, a ḑisŭ arĕtândŭ pe Ieroschimonachŭ: »*Acesta este sórele vostru, lui sĕ-i urmaţĭ.*« Dér paşa nu vrea sĕ scie de nimicŭ. Ilŭ închide, căcĭ nutresce în sînulŭ sĕu o ură infernală asupra lui. Când va învinge dreptatea şi umanitatea?

Călĕtorescu.

*) Intârḑiată din causa lipsei de spaţiŭ. — Red.

DIVERSE.

Origina principelui de Battenbergŭ. — De cât-va timpŭ circulândŭ diferite versiunĭ prin presă relative la familia de Battenberg, ziarulŭ »Neue Freie Presse“ publică următórele amănunte asupra originei acestei familii: „Muma actualului principe Alexandru din Bulgaria este strĕnepóta fostului preotŭ protestantŭ Henric Wilhelm Schweppenhäuser din satulŭ alsacian Rechtenbach, care în anulŭ 1815 trecu la provincia Renană a Prusiei. O fată a preotului Schweppenhäuser deveni, după mórtea acestuia, companiona unei princese la curtea ducală din Hessa şi, după căsătoria acesteia, plecă împreună cu dênsa la Varşovia. Acolo tênĕra Schweppenhäuser se mărită în curênd cu proprietarulŭ unui mare institutŭ de educaţiune, anume Haucke. Din cei trei fii eşiţĭ din acéstă căsătoriă, cei doi dintâiu obţinură rangulŭ de generalĭ; afară de acésta, celŭ mai în vêrstă deveni miministru de rĕsboiu în Polonia, celaltŭ adjutantulŭ împĕratului rusesc, Nicolaie; celŭ mai micŭ fu consilier de statŭ. Celŭ mai mare, care obţinuse şi titlu de conte muri în fruntea trupelorŭ rusestĭ în rĕsboiulŭ din 1830 în contra Polonilorŭ: ér copii sĕi fură crescuţĭ la curtea rusécă. Una din aceste copile, anume contesa Iulia, vestită prin frumuseţea şi spiritulŭ ei, se mărită la anulŭ 1851 cu principele Alexandru de Hessa şi purtă de atuncĭ titlulŭ de princesă de Battenberg. Alŭ treilea fiu născutŭ din acéstă căsătoriă, este actualulŭ principe Alexandru din Bulgaria. Fosta odinióră domnişóra Schweppenhäuser, apoi în urmă proprietara institutului de educaţiune, dómna Haucke, fu prin urmare străbuna principelui, iar tatălŭ ei preotulŭ din Rechtenbach, a fostŭ străbunulŭ lui.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Cursulŭ la bursa de Viena

din 31 Octombre st. n 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.55
Rentă de hârtiă 5%	90 60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.—
Bonurĭ rurale ungare	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C3 75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	103 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	103 50
Bonurĭ rurale transilvane	102. –
Bonurĭ croato-slavone	102. –
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97.60
Imprumutulŭ cu premiu ung.	118 75
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	121.—
Renta de hărtiă austriacă	82.50
Renta de arg. austr.	83.—
Renta de aurŭ austr.	109 20
Losurile din 1860	140 70
Acțiunile băncei austro-ungare	869 —
Act. băncei de creditŭ ung.	287. —
Act. băncei de creditŭ austr.	283.50
Argintulŭ —. — Galbinĭ împărătescĭ	5 93
Napoleon-d'orĭ	9.94
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.50
Londra 10 Livres sterlinge	125.10

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 19 Octomvre st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	87	88
Renta rom. amort. (5%)	91	92
» convert. (6%)	87 1/2	88
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	101 1/2	102 1/2
» „ „ (5%)	86	86 1/2
» » urban (7%)	97	97 3/4
» » » (6%)	90	91
» » » (5%)	81 1/2	82 1/2
Banca națională a României	1083	1100
Ac. de asig. Dacia-Rom.	2 0	255
« » » Națională	212	216
Aurŭ	12 1/2	13.
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.02	2.04

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potŭ face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecăreĭ lunĭ, maĭ ușor[ŭ] prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-s[e] și posta ultimă.

PREȚULŬ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ . . . . 3 fl. —
„ șése lunĭ . . . . 6 fl. —
„ unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România și străinătate.

pe trei lunĭ . . . . 10 francĭ
„ șése lunĭ . . . . 20 „
„ unŭ anŭ . . . . 40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a tei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9.45	12.50	—
Predealŭ (	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
Brașovŭ (	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10.29	1.30	8.01	—
Sighișóra (	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9 43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5.58	12 59	—
Clușiu (	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.06
Oradia-mare (	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12.59	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
Viena (	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.44	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.09	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu (	—	10.01	5.05	6.43	—
Clușiu (	12.05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12 31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
Cucerdea (	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1 56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.37
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
Brașovŭ (	—	5 30	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6 32	—	—	3.23
Predealŭ (	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
Szolnok (	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
Szolnok (	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6.49	9.33	5 28
Banița	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.